

Recenzie – Reviews

Károly RÉDEI: Homoki fehérnyárasok termesztés – fejlesztése (Rozvoj pestovania porastov bielych topoľov na pieskoch)

Vydalo Agroinform Kiadó és Nyomda Kft. V Budapešti v roku 2007, publikácia má rozsah 54 strán, 17 tabuliek, 12 vyobrazení a 9 fotografií a končí zoznamom literatúry.

Knižná publikácia pozostáva z úvodu a z troch základných kapitol, kým kapitola tretia sa delí na podkapitoly.

Topoľ biely, ako aj topoľ sivý, ktorý je hybridom topoľa bieleho a osiky sú významné dreviny v Maďarsku najmä na pieskoch, predovšetkým v oblasti medzi Dunajom a Tisou. Pre zjednotenie problematiky používa autor v tejto publikácii jednotný názov topoľa bieleho a topoľa sivého ako „topole biele“. Lesnícky význam topoľov bielych sa v poslednom období najmä v dôsledku preferovania šľachtených čiernych topoľov do istej miery zmenšoval preto treba hodnotiť vydanie tejto publikácie ako významný krok autora a jeho spolupracovníkov pri rozvoji pestovania topoľov v Maďarsku.

V úvode autor zdôrazňuje, že hlavným cieľom vydania tejto publikácie je, aby oboznámil príslušných pracovníkov – odborníkov s najvýznamnejšími výsledkami svojich 20-ročných výskumov rozvoja pestovania bielych topoľov na pieskoch najmä v oblasti medzi Dunajom a Tisou na území Maďarska.

Prvá kapitola pojednáva o úlohe a významne pestovania bielych topoľov na piesočnatých pôdach. Podľa stavu k 1. 1. 2005 dosahovala celková výmera porastov bielych topoľov v Maďarsku 58 967 ha, čo je 3,1 % výmery všetkých lesov Maďarska. Ďalej sa tu uvádza, že zásoba porastov bielych topoľov dosahuje v súčasnosti 9 631 360 m³, kým ich priemerný rubný vek je 32 rokov. Uvádzajú sa tu aj lesohospodárske oblasti kde sú vhodné podmienky na pestovanie bielych topoľov v Maďarsku.

V druhej, veľmi stručnej kapitole je historický prehľad vedeckých publikácií súvisiacich s pestovaním bielych topoľov v Maďarsku.

Významná a rozsiahla je tretia kapitola publikácie, v ktorej sa opisujú a hodnotia ekologické a biologické zásady rozvoja pestovania bielych topoľov na pieskoch. S ohľadom na veľký rozsah sa táto kapitola delí na osem podkapitol. V týchto sa uvádzajú jednotlivé dielčie otázky a doterajšie výsledky pestovania bielych topoľov. Spoluautorom kapitoly je E. Fűhrer.

Otázke taxinómie je venovaná prvá podkapitola kde sa uvádza výskyt, morfológické a fenologické vlastnosti, stanovištné nároky a zdravotný stav topoľa bieleho ako aj jeho hybridov konkrétne topoľa sivého a topoľa bieleho 'Homoki' (H 425-4'). Stručne sa tu hodnotia aj uvedené vlastnosti topoľa bieleho 'Villafranca' (V 58/57'), ktorý bol ako kríženec bielych topoľov vyselektovaný v Taliansku a úspešne sa pestuje v poslednom období aj v Maďarsku.

V druhej podkapitole sa rozoberajú ekologické podmienky pestovania bielych topoľov s dôrazom na intenzívny spôsob ich pestovania. Zdôrazňuje, že v poslednom desaťročí sa zakladali aj intenzívne kultúry bielych topoľov najmä na piesočnatých pôdach Maďarska. Možnosti ich pestovania sú jednak na viatych pieskoch, jednak na humózných pieskoch. Na viatych pieskoch je ich účelné pestovať predovšetkým z dôvodov pôdochranných, estetických a z iných celospoločenských dôvodov. Na humózných pieskoch, ktoré majú priaznivé vlhové pomery sú možnosti úspešného pestovania bielych topoľov aj z hospodárskych dôvodov. V tabuľkovom prehľade sa uvádzajú aj stanovištné typy kde sú vhodné podmienky na intenzívny spôsob pestovania bielych topoľov. Autorom podkapitoly je E. Fűhrer.

Tretia podkapitola je venovaná problematike a výrobe rozmnožovacieho materiálu bielych topoľov a to generatívnym a vegetatívnym spôsobom. Pri generatívnom spôsobe rozmnožovania sa veľká pozornosť venuje najmä otázke zberu a uskladnenia semena, príprave pôdy pre zakladanie škôlok, ďalej otázke výsevu a zavlažovania ako aj pestovaniu a vyzdvihovaniu sadeníc. Zdôrazňuje sa, že otázka vegetatívneho rozmnožovania rozličných klonov bielych topoľov nie je ešte komplexne vyriešená hoci aj v tomto smere sa dosiahli určité dielče výsledky a v ich výskume sa pokračuje. Spoluautorom podkapitoly je I. Balla.

Vo štvrtej podkapitole sa uvádzajú najnovšie výsledky výskumu selekcie umelých hybridov bielych topoľov. Na zakladanie klonových výskumných plôch sa na základe priaznivých rastových vlastností a dobrého zdravotného stavu určili 4 klony bielych topoľov a to: 'H 427-3', 'H 758', 'H 425-4' ako aj 'H 422-9'. V tejto podkapitole sú hodnotené aj rastové vlastnosti a objemová produkcia už uvedeného bieleho topoľa 'Villafranca'. Spoluautorom podkapitoly je Z. Keserű.

Významná je piata podkapitola kde sa pojednáva o prirodzenej a umelej obnove ako aj o zakladaní intenzívnych kultúr bielych topoľov. Pri prirodzenej obnove sa často používajú koreňové výmladky najmä na tých lokalitách kde v dôsledku vodohospodárskych úprav nastalo zníženie hladiny podzemnej vody. Pri realizácii umelej obnovy sa prevažne vysadzujú jednorôčné sadenice v sponě 2,40 × 70 cm, ktoré sa po výsadbe zrežú na pník a aspoň tri roky po zalesňovaní sa ošetrujú individuálne. Pri zakladaní intenzívnych porastov bielych topoľov najmä topoľa 'Villafranca' sa používajú širšie spony, napr. 2,0×2,0; 3,0×2,0 a 3,0×3,0 m.

Šiesta podkapitola podáva rozbor rastových procesov bielych topoľov. Rast a objemová produkcia bielych topoľov sú reprezentované rastovými a objemovými tabuľkami.

V siedmej podkapitole sa podrobne rozoberajú otázky výchovy porastov bielych topoľov kde sa zdôrazňuje, že výchovnými zásahmi sa má vypesťovať maximálne množstvo cieľových sortimentov pri optimálnom počte jedincov. Najdôležitejšie

údaje, ktoré súvisia so správnou výchovou porastov bielych topoľov sa uvádzajú v tabuľkových prehľadoch. Zároveň sa zdôrazňuje význam správneho vykonania prečistiek, z ktorých sa prvá prečistka realizuje po zapojení porastu kým druhá v 10.–15. roku. Okliesňovanie topoľov sa odporúča vykonať pri uskutočnení prvej prečistky predovšetkým odstránením hrubších konárov ako aj dvojákov. Prebierky sa uskutočnia spravidla dvakrát, a to v 20., resp. aj v 25. roku. Pred vykonaním prvého prebierkového zásahu je potrebné vyznačovať aj tzv. výberové, čiže rubné stromy. V intenzívnych porastoch bielych topoľov založených v širších sponoch sa prečistky spravidla nerobia, je však potrebné uskutočniť v nich dva prebierkové zásahy a súčasne vyznačovať aj výberové stromy v počte asi 350 – 450 ks na jeden hektár.

Posledná ôsma podkapitola je venovaná zisteniu nadzemnej dendromasy. Na základe doterajších výsledkov výskumu sa vypracovala príslušná tabuľka na určenie celkovej nadzemnej dendromasy podľa bonitných tried, a to v absolútnom suchom stave v tonách na 1 ha. Tabuľka sa odporúča používať aj na určenie dendromasy pri plánovaní energetických porastov bielych topoľov.

Záverom môžeme konštatovať, že publikácia podáva prehľad o dosiahnutých výsledkoch ako aj o perspektívach pestovania bielych topoľov najmä na pieskoch Maďarska. Je však potrebné poznamenať, že podkapitola o obnove a o zakladaní nových porastov bielych topoľov je trochu zjednodušená lebo veľmi málo sa tu hovorí o možnosti zakladania miešaných porastov bielych topoľov s inými drevinami, hoci pre mozaikové zmeny stanovištných podmienok je to aktuálne. Bolo by tiež vhodné keby sa v príslušnej kapitole pojednávalo aj o akosti dreva bielych topoľov ako aj o možnostiach spracovania a využitia ich dreva. Je reálny predpoklad, že ďalšie výskumy vyriešia aj tieto otázky a bude možné ich výsledky aj publikovať.

Štefan KOHÁN
Tyršovo nábregie 9
SK – 040 01 Košice